

ewij is. En de worden geacht tegenwoordig tigen, waar- dan de familie

ming van onze moeten gehou- we thans rusten vraag voor, of die alleen ter houden wordt, den Kerkraad, t huwelijk ker- ozeer het toch lle diensten, in t geldelijke be- ten, doch brengt altoos eenige niet billijk, dat te worden ge- welijk kerkelijk den deze kosten er zij hiervan

at gewenschte illige gave dezo n dag, waarvoor honken wordt, artheid voor.

En dit offer daarmede meer

it helaas niet d dreeve erva- Kerk komt om f met schriele geven kan, als d te over ge- an bruidskleed feestmaaltijd, en zoo weinig ens de kosten

ingen in ver- den maatreg- ten, die hun n, een zekere kosten wordt frag natuurlijk en dienen om den. En voor talen kunnen, lsbetvestiging steld, zonder de meergerog- gesteld. Mas- acht worden kan van deze ge- waar. Wie huwelijk een noort ook de

el toe, dat de vden voorge- zou zeer stei- e Schrift ons t in verschil- te men meer oter zijn, het oelen worden en verschil in eemente niet t daarom te afzonderlijke maar de niet- ar een zoo- waarbijn ten welijk beves- et ook af te die betalen, wen, maar t zijn diit n, omdat nsten mede- gen tusschen in de Kerk al de laatste dat men de eirleiding om nu te gaan n Naam des kan op den oer de Over- ook kerke- niet wachten

de rijkere den. Daar- ekening van legenen, die or degenen, t geen geval ren worden de het geval nen, die niet t som te be- op Zondag

we onlangs id om den ers begeer t, wordt of t, omdat se de middag- plaats vin- ij wel reke- woonte, die bestaat, om ook in de heid te ge- men. onbekend, voord niet, en bezwaar ten op één ni worden. war zelden gen, komt ebediening iediening t daarvan ms weken t zeker in kerkenorde

zegt, dat de doop zoo spoedig behoort te worden als men dezen verkrijgen kan.

Het bezwaar schuilt dus daarin alleen, dat het voorlezen van beide formulieren zooveel tijd eischt en dat bij een gewone Avondmaalsbediening, waarbij veel tafels bediend moeten worden, de dienst daardoor te lang gerekte zou worden. Maar bij een voortgezette Avondmaalsbediening in de middag- of avondgodsdiensttoefening bestaat dit bezwaar niet, of althans niet in die mate. Vooreerst is er geen noodzaak om bij zulk een voortgezette Avondmaalsbediening het gehele formulier wederom te lezen. En in de tweede plaats is het aantal gasten, die aan deze voortgezette Avondmaalsbediening deelnemen, gewoonlijk zoo gering, dat men met een tafel kan volstaan. Volgt daarna de nabetrachtingspredikatie, dan kan zeer wel aan het slot daarvan de doopsbediening plaats vinden. Het bezwaar, dat men beide Sacramenten terstond na elkander zou zien bedien, vervalt daarmee tegelijk, omdat de predikatie dan tusschen beide bedieningen inschuilt.

Maar hoe men hier ook over denken moge, zeker is, dat de Kerkeraad de ouders, die er prijs op stellen, dat het Verbond der gemede zoo spoedig mogelijk aan hun kind bezegeld zal worden, daarin behoort ter wille te zijn. Calvin wilde zelfs, dat wanneer de ouders niet wachten wilden tot den a.s. Zondag, d. gemeente in de week op een gewonen dag apart zou bijeengetroffen worden, alleen om aan zulke ouders de gelegenheid tot den doop te geven.

Dr. H. H. K.

Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen uit De Lier (Z.-H.) postwissel groot f 1.—.

Dr. J. H. HOUTAAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

H. S. S. KUYPER, HONGARIJEN IN OORLOGSTIJD. In en om de Nederlandse Ambulance te Boedapest. (Beuven en uitlatie naar Weenen). E. J. Bosch (Jen., Baarn, 1918).

II.

Tijdens den oorlog in HONGARIJEN vertoefend, had zij dit land liefgekeerd en, in Holland teruggekeerd, wilde zij er ook haar liefde voor wekken.

Bij haar weten, dat de gemiddelde kennis, die een gewoon Hollands kindsch van Hongarije heeft, zoo goed als niets is (p. 38), en gedachte aan het onbekend maakt onbemand, heeft Mev. KUYPER dit boek geschreven.

Doel van HONGARIJEN IN OORLOGSTIJD is dus, gewone Hollandse menschen met HONGARIJEN te doen lief krijgen. De Hongaren, en het hun geschiedens van bloed en tranen (p. 11), miskenend en achteruit gezet, door het machtsrijk Oostenrijk vooral, met hun kinderlijke volksziel, zich uitend in een haatsochtelijke liefde voor eigen land, volk en taal, ook zich stund in dankbaarheid voor ieder blijk van erkenning en waardering. (p. 66). Van de vier stukken waarin zij haar boek verdeeld heeft, staan echter alleen het tweede: AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST en het derde: VACANTIE IN DE HOFTE TATRA met dit boek in onmiddellijk verband. Het eerste: NAAR GELWITZ en het vierde: EEN WEEK IN WEENEN staan er in oort verwijderd verband mee. In dat eerste boek vertelt ons de schrijfster hoe zij, in DUITSLAND zijnde, naar HONGARIJ kwam, en in het vierde, hoe zij in HONGARIJ zijnde naar OOSTENRIJK ging. Zelf schrijft zij dan ook: «Hoe wel mijn boek niet met HONGARIJ begint, noch met HONGARIJ eindigt, heb ik niet gezegd dat «Hongarije in Oorlogstijd» te noemen. Gelwits en Weenen zijn voor- en naspeel — Hongarije is de hoofdzake» (p. 10).

Dan, ook het tweede en derde stuk zijn, door dat in AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST, het beeld der huishouding en in VACANTIE IN DE HOFTE TATRA de Toekomst aan het woord is, nog weer voortdurend onderscheiden.

Toch zou ik niet gaarne onderschrijven het wijzen oordeel, dat het boek eenheid mist, want als «reisverhaal» met tijdgenoot van zeven maanden heeft het wel eenheid. Waar echter de schrijfster van GELWITZ en WEENEN als van «voor» en «naspeel» spreekt, dunkt mij, dat zij wel geen bezwaar zal maken, dat ik van die twee, zij het ook in een ander beeld, als van «voor» en «naspeel», en om wat ik hier boven schreef, van AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST als «hoofd» en van VACANTIE IN HOFTE TATRA als tweede «gerechtig», spreek.

Met het «voorgerecht» zijn we al klaar, heden zal ik het dus hebben over het «hoofdgerecht» de *pluie de restaurant*, die de smakvolle gastvrouw ons voorziet aan haar spijtoelen durch. Als overal in het boek, treft ook in dit tweede stuk het heel-individuele, het zich in onoverholens innerlijk van, het geldt ook voor AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST, door beheerschte evenwichtigheid, groote bekoring.

In trokken, ontmoeten aan dit deel van het dagboek wil ik dat nu nader aanwijzen.

Uit al haar doen, als «Hoofd van den huishoudelijken dienst», waarvan Mev. KUYPER ons hier vertelt, treedt naar voren haar zin voor Organisatie. Iets wat doet denken aan wat zij op p. 439 van haar Vader schrijft, dat zij de juiste keuze en goede organisatie van arbeid, maar ook van *vacantie*, het geheim is van het doeltreffend volbrengen van een levenszaak.

Op p. 236—247 doet zij verslag van de «retrospectieve beschouwingen», die zij, toen haar baak in de Ambulance was volbracht, na een, haar zuster en haar, in HOFTE TATRA, door Me. VAN ROOYENEN LINDRO aangeboden souper, met dezen helder over de groote betekenis van organisatie in het algemeen, voor een ambulance-organisatie in het bijzonder en voor een Nederlandse ambulance-organisatie allerbijzonder. Een organisatie, zoo vernemen wij, was dan ook voor het Ambulance-leven in BOEDAPEST door den leider vooraf klaargemaakt (p. 242). Iets wat de te meer noodig was, wijl zij een Nederlandse Ambulance was en een Nederlander juist zoo maling heeft aan al wat organisatie is» (p. 239).

Mev. KUYPER kan het weten.

Maar en dit is nu het mooie, in gehoorzamen willen heeft zij en zich zelf wat haar taak betreft, den huishoudelijken dienst, aan de door den leider vooraf klaargemaakte organisatie dan ook stipt gehouden en als hoofd van dien dienst, door woord en voorbeeld getoerd, dat ook door anderen, sde lieren regelmaat van arbeid

en rust en maaltijden» (p. 237) niet verbroken werd.

Dit is het haar mogelijk geweest veleer mogelijkheden, die zich aanvankelijk opdeden, te overwinnen.

En die mogelijkheden waren niet gering. In het «Blinden-Instituut voor Israëlitische Kinderen» dat tot hospitaal was ingericht, was een lift, die van de keuken naar de huiskamer bracht, maar ze werkte niet, en wie naar boven of beneden wilde moest dus van de trap met 120 treden gebruik maken. In de keuken voerden drie Hongaarsche kokke het hevel. Bij maanden lang gemis aan een hollandsche kookvrouw», werd het, met deze «drie massas op een schip», des te herwaarderlijker «door den medischen dienst voorgeschreven eten der patiënten» te doen bereiden. Daarbij kwam de op het stuk van mijn-en-dijn minste betrouwbaarheid van het Hongaarsche dienstpersoneel en het op stuk van «punctualiteit», evenmin betrouwbare winkelpersoneel in de stad. En bij maanden lang gemis van een «huip in de huis houding», stond Mev. KUYPER voor alles alleen, moest zich dan ook vaak werk getroosten dat men ten onzent aan een dienstbode overlat. Bij al die moeilijkheden kwam dan nog een zeer groote, en wel haar volkomen gemis van kennis der Hongaarsche taal. Toen zij dan ook pas in het hospitaal was, werd haar toegelust: «Als u hier het huishouden moet doen, dan beklim ik u!» Maar Mev. KUYPER herinnert zich toen het zeggen van een groot man: «Moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden. En zij heeft ze overwonnen.

Zoo heeft zij, zonder dat haar huishoudelijke dienst er nadeel van had, tijd gevonden, «geloofde», bezocht te ontvangen van te brengen aan de Hongaarsche autoriteiten en de leden der Nederlandse Kolonie; haar kunstzin, door het bezichtigen van musea en paleizen, haar zin voor natuurschoon, door tochten in de omgeving der stad, kunnen bevredigen; een jaarvergadering van den Hongaarschen Calvinisten-bond en een samenkomst van de gereformeerde meisjesvereniging kunnen bijwonen. En terwijl zij haar lezers van dit alles op de meest onderhoudende wijze vertelt, deelt zij hun ook mee, hoe zij, als goed gereformeerde vrouw, in het vreemde land, onder een volk waarvan zij de taal in het eerst heel-niet verstond, toch met haar zuster en enkele anderen Zondag wist te houden.

Voor dit haar zich zelf naar de vooraf klaargemaakte organisatie der ambulance voegen, uitkomend, ook in haar zeggen, dat «de huishoudelijke dienst geen zelfdoel, maar slechts middel voor het doel van den medischen dienst moest zijn», en ook voor haar bij anderen, in den huishoudelijken dienst, met vaste hand organisatie handhaven, wil ik, ook weer met enkele trekken ontmoeten aan het boek, aanwijzen, dat de laatste grond en oorsaak haar overtuiking willen was, waardoor zij niet alleen, zoals reeds bleek, haar handelingen, maar ook haar innerlijk beheerschte. Haar innerlijk van levendig temperament, van met snel en diep volend verbonden suelle en dieps ontrouwelijkheid voor indrukken en met snel en krachtig uit-eigen-beweging streven.

«ze met rijk gemoedsleven verbonden receptieel we en spontaneiteit toont zij in haar verkeer. En hoeveel den huishoudelijken dienst het tot fit, met de verterkte en gewonde militairen in de hospitaal. Zich bewust van de macht van het woord tot verachten van leed, vocht ze austerlijk haar gemis van kennis der Hongaarsche taal, naar verstand komt de drang bij haar op, zalkaars een paar vriendelijke, belangstellende woorden tot ze te zeggen (p. 66). Nu wil zij ook teminste toevoel van het Hongaarsch leeren, dat zij die woorden kan zeggen; en het gelukt haar vrij spoedig.

Wanneer echter, smartverzachting door het woord heel-niet gaat, dat wil zij haar toech en beproeft het, gelijk bij dien veronden, op sterven-liggenden Roomschen BOONIN met het keeten. Hij was reeds bedrind en zijn Rozmache verpleegster had hem haar silveren crucifix op de borst gelegd. Wanneer Mev. KUYPER hem bezoekt legt ze zijn en haar hand op het kruisbeeld «en toen kluikte hij zacht, dat het goed was. De taal van het symbool vermond hij».

In haar dagboek tekende zij onder 25 Maart op: «In dat oogenblik, toen onze beide handen het crucifix voelden, hebben onze zielen gesproken van den eenigen troost in leven en sterven — en elkaar verstaan» (p. 217).

Andere trekken van, door onwrikbaar, willen beheerscht temperament.

Zij vocht den oorlog als «afschuwelijk» en bij de contrasterende gewaarwording van het in weelde-genietend leed-vergetend BOEDAPEST, stegert haar onlust-gevoel op tot woede-affect, om, na snelle en betonnen bezinning op het «menscheelike» van zulk een momenteel vergeten, zich ook even spoedig weer te gaan leggen. Zelf zich «aanpassende» aan den oorlogtoestand kan ze over Dr. SAGI, den militair commandant van het hospitaal, zich vrolijk maken, wanneer zij, na hem geleerd te hebben: «ik ben een goede baas», op haar vraag: «Wat Sind Sie auf holländisch?» ten antwoord krijgt al ben een koelebaas» (p. 80). In het Waren-huis van BERTHOLD, met dames der Hollandsche kolonie inkoopende doente, kan zij schertsen. Maar als plotseling een brullende schreeuw, als van een gewond, die, «Mein einziges Schut» tot haar doordringt en een oude winkeldiende haar het doods-telefoon toont; staat haar blijheid in smacht van medegevoel over, is haar de blik uit de betraande vader-ogen om niet te vergeten; en toch kan zij niet langer troosten, want op dit oogenblik roept haar plicht elders.

«Voor dit onwrikbaar willen dat zoewel naar buiten, als naar binnen zoo beheerscht bij haar werkt, menen ik achter het milieu waarin zij eedert jaren verkeert, den dieperen grond te vinden in Mev. KUYPER's Calvinistisch Geloof.

Van haar sympathie voor wat haar Vader eens genoemd heeft «het Christendom van groote keur», geeft zij in haar boek op meer dan een bladzijde blijk. Zoo op die waar zij het heeft over de ernstige pogingen van den Hongaarschen Dr. SEMERETZ, kenner ook van onze taal, privaat-docent aan de Theologische school te BOEDAPEST, om be-eens in HONGARIJ zoo bloeiend, maar later verwelkt HONGARIJ, thans weer te doen opleven.

Maar ook geeft zij, aan wie het nog niet zou weten, in dit haar boek blijk, dat zij met heel haar volgend, denkend en wilkend ik aan het CALVINISME vast liet, dat zij dit Geloof gelooft.

Nu zal ik niet beweren, dat aan het CALVINISME het monopolie der karakter-vorming toekomt, dat ook niet andere factoren er toe kunnen meewerken en evenmin, dat alle CALVINISTEN het zich verwerven van een karakter zijn toegewijd. Maar wel durf ik beweren, dat indien ook andere factoren, gelijk dit bij Mev. KUYPER gebeurd is, meewerken, het CALVINISME voor karaktervorming bijzonder gunstig is.

De historie bevestigt dat en als Mev. KUYPER het over de vervolgingen heeft, die het PATENTANTIA in HONGARIJ had te verduren, memoreert zij het woord van een geschiedschrijver: «De Calvinisten werden sinds beroemd door de onwrikbaarheid van hun karakter» (p. 292).

Het «echte Calvinisme, over zijn *contra-fagen* heb ik het nu niet, vermits allermint, al bindt het met vasten band het ik aan God en Zijn wil, den mensch in den Christen.

Dit komt bij AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST ook zoo uit in wat de Schrijfster zelf betreft.

Ook daarvan ten slotte nog enkele, aan haar boek ontnomen trekken.

Van haar door christelijk-willen beheerschte streven naar esthetische en intellectuele genieting sprak ik reeds.

Maar nog sprak ik niet van haar zoo echt menscheelike liefde voor haar Vaderland en Vader.

Voor de eene mag ik verwijzen naar haar smartgevoel als haar, in Januari van '15, het bericht der overstromingen en in April dat van het door ENGELAND EN HOLLAND gesteld ultimatum bereikt; naar haar medevoelen der verjaardagen van ons Koninklijk huis en haar geestdrift wanneer de Nederlandse vlag op de Ambulance mag geshenen.

En voor de andere, naar wat zij vertelt op p. 183, van het uit WEENEN aangekondigd bezoek van Dr. KUYPER in BOEDAPEST, juist het was in April van '15, toen heel de ambulance wegens een geval van vicietyphus, nog in quarantaine was. Zij vertelt dan van de lange vrees, die over haar en haar zuster kwam, van haar Vader niet te mogen ontmoeten. Van haar pleiten en smeken en haar vreugde toen, — de quarantaine liep gelukkig ten einde — de moeting haar eindelijk «vanshamen» werd toegestaan, «mits wij naar een desinfectie-inrichting ons wilden begeven om gedesinfecteerd te worden» en van welke min-aangename kunstbewerking zij dan een beschrijving geeft. (p. 185).

Maar toen ook «kwam de blijdschap der ontmoeting».

En dan nog, die echt menscheelike liefde van de, door congenialiteit, zich aan haar Vader verbonden voelende dochter, wanneer zij met hem en haar zuster van den toenmaligen Hongaarschen Minister-president Graaf TATRA de gasten zijn en zij, eerbiedig en bewonderend, lustert naar het, apria-diner, sover de Europeische politiek praten der twee Calvinistische staatslieden.

Maar ook het echt vrouwelijke is bij deze, van verkenning-vrije, voor ideele cultuur volende, CALVINISTE ongetrept gebleven.

Zoo reikt-ismakelijk, als is vrouw dit kan doen, vertelt zij van haar smullen aan de kunstproducten van GERBAUD, in een van diens vuttreklijke basketballerswinkels (bl. 184).

Zoo heel-gewoon dancschichtig van «de Hongaarsche vrouw, in haar aesthetisch mooie kleedij», gracieus gaande door de ruime Boedapest-straten en van haar met haar zuster, toen het ambulance-pakje zou worden afgelegd, inkoopende doen van kamer-costumes in het mode-magazijn van HOLZKE; van haar blijdschap, dat «de spul»-mode voorbij en de «schul»-mode teruggekeerd was» (bl. 222).

En ook zoo in-der-vrouwelijk blijkt haar «liefde voor het kind», als ze vertelt van haar omgaan met GIBELLA en JULIA, de twee blinden; met MARURT, het blinde in doof-stomme meisje; de drie eenige kinderen van «het Blinden-Instituut voor Israëlitische kinderen», die in het hospitaal waren achtergebleven.

Tot zoover over AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST. Voor wat ik heb te zeggen van het «tweede gerecht» en «magerecht» hoop ik nog een plaatsje te vinden in mijn volgende LEESTAFEL. G.

Uit de Pers.

In de *Groninger Kerkode* waarschuwt Marx tegen een gemeudelike vroomheid, die van het gezag der H. Schrift niet weten wil. Vooral voor de studenten, meent hij, schuilt hierin een gevaarlijke verleiding.

Amici fratres.

Er zijn in onze dagen heel wat menschen, die met het Woord Gods hebben afgekeerd, die in elk geval van de onfeilbaarheid van dat Woord niets willen weten, maar die toch zeer godsdienstig zijn. Zij spreken veel over de religie, of liever over de religieuze ervaring. Hun godsdienst is gemoeds-leven.

Het schijnt, dat vooral in de studenten-wereld die soet vroomheid nogal opgang maakt. De studenten-wereld is een eigen afgeleeten wereld, schier afgeleeten van het gewone burgerleven. Men heeft dat wel eens afgekeerd, maar het is het best de dingen te nemen zoals zij zijn, als zij teminste niet ingaan tegen het Woord Gods.

De menschen maken allerlei kingeijen, en dan nog wel, die er veel minder roeten toe hebben dan onze studentieus. Wie dit bedenkt, verzoekt zich spoedig met het in alle tijden en alle landen geconstateerde feit, dat de student meent een apart wezen te zijn, die in een eigen wereld leeft, al behoelt dit nu niet zoover te gaan, dat men een eigen catechisatie, ja zelfs een eigen studentenkerk nodig heeft.

In de laatste jaren wordt het meer en meer de gewoonte, dat de studenten desomers conferenties houden, het liefst in de open lucht, conferenties, waarin over allerlei belangrijke zaken, het geestelijke leven betrefende, gesproken wordt.

Hoe afgeleeten de studenten-wereld echter ook is, men vindt er dezelfde sommen weer als in het gewone meer alledaagche leven.

Er zijn dus ook verschillende organisaties. Zoo hebben de Orthodoxe studenten hun Nederlandse Christen Studenten-Vereeniging, de N. C. S. V. De vrijmijne studenten vormen een vrijmijne Christen-Studentenbond, die zich dus toet met de initialen V. C. S. B.

Men heeft gelukkig ook nog een Gereformeerde Studentenvereniging, welke leden den maad durven te dragen van dicht bij de belijdenis der vaderen te blijven.

Vooral in de wetenschappelijke wereld is daar moed voor nodig.

Want men staat daar zoo hoog. Men weet zooveel, niet waar? Men is het purke van het menscheelike, de fine leze, en het groekt dus wel van zelf, dat deze blaas der cultuur zich niet kan onderwerpen aan de H. Schrift. Alleen de stumpe, die maar zoo half en half mee kunnen, die blijven de stiele Orthodoxe handhaven.

Men moet de moderne geleerden in hun tijdschriften maar eens hooren oordeelen over den arbeid van onze Gereformeerde geleerden.

Onder jongelieden is zulke gewoonlijk nog erger. De meester in zijn wijsheid gist, de leerling in zijn waan besist.

Men kan zich zoo eenigzins voorstellen, hoeveel wanwijsheid er in sommige sommersconferenties te bente wordt gebracht. Studenten hebben een eigen wereld, maar zij lijden ook wel aan de kwaal, die de leijheid, waarin men is, voor bijna alle menschen meebrengt.

De moderne wijsheid werkt vooral in de hoofden, welke ooren aan den achterkant nog niet geheel droog zijn, wel eens wat verwarrend. Maar wij moeten niet vergeten, dat er onder

de studeerende jongelieden ook heel veel ernstige zoekende geestes zijn. Juist aan onze Universiteiten is het moeilijk staande te blijven in de waarheid, die men als kind leerde, of den weg te vinden in den doofhof der wetenschap.

Maar daarom ernst en soms met pijnigende vragen in het hart zoeken vele jongelieden de rust voor hun hart, bevrediging voor de zielachtheit.

En ik twijfel niet of de besprekingen in de sommersconferenties zijn velen tot zegen geweest.

Wij moeten trachten zulke menschen te leeren verstaan voor we een oordeel vellen.

Het gaat nu echter met de studentenverenigingen een heel vreemdus weg op.

De Orthodoxe vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden. De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De Ethische vereniging telt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden.

De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

«De leerling is geworpen. In een vergadering te Lausanne in de Gemeentestaf van St. François gehouden, heeft Fransch-Zwitserland zich van de Baselsche zending losgemaakt. Om den schijn heeft het — en wel op voorstel van den treuhschrijver en echt-christelijk denker en gevoelenden philanthrop Ernest Favre te Genève — besloten aan de Baselsche zending zijn «broederlike gevoelens», en daarmee zijn broederlike geestdheid, te kennen te geven maar des te meer verwonderlijk en bevreemdend blijft het feit, dat het kleine, Romaansche Zwitserland neemt — onder Engelsche vlag, of ook met Engelsch geld? — den verdere zendingarbeid der voormalige Baselsche zending in Indië en eventueel ook op de Goodkust voor zijn rekening!!

Zoo hebben het vijftig vertegenwoordigers der Zendingvrienden van West-Zwitserland te Lausanne, onder voorzitterschap van den predikant Haller, enige dagen geleden besloten. Zoo werd de arbeid van het grootste Zendinggenootschap op het vastland in de handen van een landje gegeven, dat minder inwoners heeft dan de stad Keulen en reeds genoeg te dragen heeft aan drie Zendinggenootschappen, namelijk de eigen «Mission romande», de Parijsche Zending en die der Broedergemeente! Dat de onderscheiden arbeid die van deze drie Zendinginstellingen uitgaat, onder de concurrentie van het nieuw aangenomen kind kennelijk lijden zal, is duidelijk. Maar wat doet dat er toe? Engeland heeft zijn wil doorgezet, de Baselsche zending, die 98 jaar lang aan de Goodkust arbeid, onder en van haar recht beroofd en alle Duitschers, ja zelfs de Duitsegezinde Zwitsersche zendingen, met zijn kolonien radical verwerpt!

En dat is ten slotte de hoofdzake! Want of de West-Zwitsers, die men niet genoeg om hun moed of hun naïeve, «magverwijding» bewonderen kan, de benodigde krachten en de gelden vinden zullen, daarover bekommert zich het trosche en «waakrijke» Engeland weinig. Maar dat de «broederlike-gezinde» Romaansche Zwitsers zoo vriendelijk bereid zijn, mede te deden aan den roof van de Baselsche Zendingvrienden die sedert bijna honderd jaren met bloed en tranen gedient zijn, dat is het wat een krachtig protest uit het geweten van alle onbevooroordeelden eischt en eischen moet!

De drietracht van de geheele zaak is zij, die tot hertoe de agent van de Baselsche Zending voor West-Zwitserland was, de predikant Secretan, wiens naam aanduidt dat hij verwant was aan den beruchten, eenigen tijd geleden overleden overste Secretan, hoofdredacteur van de «Gazette de Lausanne». Toen voor twee jaar een onzer vrienden in het «Journal Religieux» van de vrije kerken in Fransch-Zwitserland, den lezers bezwoer toch alles te doen, om op Engeland een machtigen zedelijken druk uit te oefenen, opdat de Baselsche zending, die zich geheel buiten de politiek hield en niet grooten zegen in de Engelsche koloniën arbeide, niet aangetaakt zou worden, heeft Secretan zich niet ontnen, aan de redactie van het blad een brief te schrijven waarin werd uitgesproken, dat het in het geheel niet zou schaden, wanneer de Duitschers eens inzaghen, hoe de galele wereld over hun daden dacht en!! De brief liep over van kleinigheid, hatelijke en onbegrijpelijke omerkingen over de Duitschers. Nu is de bedrieglijke werkelijkheid geworden. Onder den dubbel zegen van de warme sympathiebetuigingen van het Zendingcomité van het Geneefse consistorium en de Parijsche Zending is het nieuwe «Zwitsersche Zendinggenootschap» ontstaan. Als vredeger heeft Waalsch-Zwitserland niet willen optreden, het gaat nu de rol spelen van den «lachenden erfgename» en dit met een koeten sprong in het duister en met betuiging van «broederlijke geestdheid» jegens de beroofden... Men kan niet riddelijker doen! Of dit alles geschied is onder den doodelijken drak der Engelsche wereldmacht, of wellicht ook — God weet het — in de hoop, het heerlijke werk der Baselsche Zending middelwiel te redden en daarmee de oplossing van het moeilijke probleem in betere tijden mogelijk te maken! De toekomst zal het leeren. In dezen vreeselijken oorlog is het onmogelijke telkens weer mogelijk geworden. God beware Zijn werk en verootmoedige Zijne werktuigen. Het gaat toch naar het woord: «De Zaak is Uwe, Heere Jesus Christus, de zaak voor welke wij staan. Een Waalsch Zwitsers».

Dit schrijven is niet zonder bitterheid. Maar deze is te verstaan. Het is alleen verwonderlijk dat men in Christelijke Engelsche kringen, waarin men voor de dingen van Gods Koninkrijk zooveel offert, zoo weinig toont te gevoelen, hoe door en door onchristelijk de Engelsche regering ten opzichte van de Zending, door Duitschers gedreven, handelt.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VELEERLEI WEGEN.

XXVII.

UIT HET LAND.

Vóór ik de levensgeschiedenis van den heer Reimer vervolg, zal het noodig zijn iets te vertellen, dat ontrent dien tijd moest zijn voorgevallen en rechtstreeks verband houdt met zijn verhaal.

Op een morgen, toen ik de woonkamer van onzen gastheer binnentrad, werd mijn aandacht getrokken door een groot

